№ 204 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 30 sierpnia 1928 r. | דאָנערשטאָג, י"ד אלול תרפ"ח | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטרקאָווסקע 101. טעלעפאָן: פון רעדאַקציע 14, פון אַדמיניסטראַציע 17

גיעפענט דער קאָנגרעס פון נאַצ. מינדערהייטען

ברלין (טעלעגר. דורך י"א) דאָ איז געפענט געוואָרען דער קאָנגרעס פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אונטערן פּרעזידיום פון ד"ר ווילמאַן. עס זענען דאָרט־אָנען דעלעגאַטען פון 35 מינדערהייטען און פון 14 לענדער. די יודישע מינדערהייט איז פערטרעטען דורך חבר גיראַץ (לעטלאַנד), ד"ר לעאָ מאַצקי, ד"ר פּאַרגאַליס פון טשעכאָסלאָוואַקיען, דאָ. ראַפּינזאָן פון קאָווגע און דאָ. גרינבוים פון פּוילען.

די עפנונגס־רעדעס האָבען געהאַלטען ד"ר שולץ, ד"ר שימען פון דייטשלאַנד, לעאָ מאַצקין. אַלע רעדנער האָבען שאַרף קריטיקירט די האַנדלונג פון פעלקער־בונד לגבי די מינדערהייטען. לעאָ מאַצקין האָט בעטאָנט די נויטווענדיגקייט צו פאָרלעגן די פּראָצעדור בעם דערלאַנגען מאָטאָריאַלען צום פעלקער־בונד.

דערויף זענען פאָרגעקומען וואַהלען פון אַ פּרעזידיום. אַלס אייגער פון די מיצען־פּאָרוויצענדע איז געוואָרען ה' לעאָ מאַצקין.

סאָוויעטישע דעקלאַראַציע צום קעלאָג־פּאַקט.

מאָסקוא (א.ט.) אין מאָלאָטאָוס־קאָמיסאַריאַט פאַר אויסלענדישע ענינים איז שוין בעאַרבייט געוואָרען דער ענטפער אויף דער אַטלאַדונג פון פּראָטעסטירונגען בעגלייט דעם קעלאָג־פּאַקט.

דער ענטפער וועט טראָגען דעם כאַראַקטער פון אַ נאָטע. די סאָוויעטען וועלען בייגעלייגען דעם קעלאָג־פּאַקט אַ דעקלאַראַציע, וועלכע זאָל ברענגען צום אויסדרוק די שטעלונג פון די סאָוויעטען צו גוולדיגע פונקטען אין דעם פּאַקט, ווי אויך דאָס פּראָגראַם פון אַלגעמיינער ענטוואָפנונג.

פּויפּסטליכער מאַניפעסט וועגען וועלט־שלום

לאָנדאָן (אמע) „דעלי עקספּרעס" מעלדעט פון רום, אַז לויט די קלאָגען האָט האָבען זיך דאָרט פערשפּרייט, האָט דער פּויפּסט בדעה אַרויסצוגעבען אַ קירכען־בריף, אין וועלכען עס וועט בעריהרט ווערען די פראַגע הנגען וועלט־שלום. אין דעם דאָזיגען דאָקומענט וועט דער וואַטיקאַן געבען זיין הסכמה צו דעם קעלאָג־פּאַקט.

לאָרד באַלפור עהרען מיטגליד פון פראַנצויזישן פאַלעסטינישען קאָמיטעט.

פאַריז (טעלעגר. דורך י"א) לאָרד באַלפור האָט בעקומען אַ מעלדונג פון פראַנצויזיש־פאַלעסטינישען קאָמיטעט אַז ער איז געוואָרען אַלס עהרען מיטגליד, לאָרד באַלפור האָט די אַנטלאַדונג אָנגענומען.

פּראָפ. יאַפע—מיטגליד פון דער פּרײַסישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע.

בערלין. (יסא) די פּרײַסישע וויסענשאַפטליכע אַקאַדעמיע האָט בעשלאָסען אַלס אויהר מיטגליד־אָרעס פאַרגעבן דאָס בערוהמטען יודיש־רוסישען געלעהרטען, דורעקטאָר פון דער לענינגראַדער פּוזיקאַלישער אַקאַדעמיע פּראָפ. יאַפע.

ליטא בעשטימט וואַהלען אין יום־כּפּור

רשעות פון די ליטווישע מושלים.

קאָוונע (טעלעגר. דורך י"א) די וואַהלען צו די מערוואַלטונגען פון די קרעגען־קאָסטס זענען בעשטימט געוואָרען אויפ'ן ערשטען טאָג ראש־השנה. די יודישע קהלה אין קאָוונע האָט געגען דאָס פּראָטעסטירט. אייגע דערוויסען פיר זיך אַז דער סערטען פון די וואַהלען איז אָנגעלעגט געוואָרען אויף יום־כּפּור.

פערבאָטען אריינצופיהרען אויס־לענדיש מעהל קיין פּוילען

וואַרשע (טעלעפאָניש) אין לעצטען נומער „דזשענטיק אוסטאָוו" איז פערעפנטליכט אַ מערדרעדנג, לויט וועלכער עס דאַרף פערבאָטען פון 1-טען ביז'ן 30 סעפּטעמבער אַרייצופיהרען הונגען־מעהל און קאָרן־מעהל קיין פּוילען.

א יודישער אַרבייטער דער'הרג'עט ביי אַנ'אויפרייס אין פּשעמישל.

לעמבערג (פּס.) אין פּשעמישל איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס פון אַרבייטען אין אַ זעדע־וואַסער־פאַבריק. אַ יודישער אַרבייטער איז דער'הרג'עט געוואָרען.

אויסגעבעסערט די יודישע טערמי־נאָלאָגיע פאַר די יודישע פאַליציי־אַמטען אין קיעוו.

מאָסקוא. (יסא) אין די יודישע פאָלוקיי־אַמטען אין קיעוו און אויצ אַנגעגעהערט געוואָרען אַ נייע, אויסגע־בעסערטע טערמינאָלאָגיע. וואָס אין אויסגעאַרבייט געוואָרען דורכ'ן דעפּאַר־טאַמענט פאַר דער יודישער קולטור.

די אויסבעסערונג פון דער טערמי־נאָלאָגיע איז געווען גיסווענדיג עולוב דאָס, וואָס בין אויצ האָבען זיך די יו־דישע אַדמינוסטראַטאָרען און פאָלוצי־

פּויפּסטליכער מאַניפעסט וועגען וועלט־שלום

לאָנדאָן (אמע) „דעלי עקספּרעס" מעלדעט פון רום, אַז לויט די קלאָגען האָבען זיך דאָרט פערשפּרייט, האָט דער פּויפּסט בדעה אַרויסצוגעבען אַ קירכען־בריף, אין וועלכען עס וועט בעריהרט ווערען די פראַגע הנגען וועלט־שלום. אין דעם דאָזיגען דאָקומענט וועט דער וואַטיקאַן געבען זיין הסכמה צו דעם קעלאָג־פּאַקט.

לאָרד באַלפור עהרען מיטגליד פון פראַנצויזישן פאַלעסטינישען קאָמיטעט.

פאַריז (טעלעגר. דורך י"א) לאָרד באַלפור האָט בעקומען אַ מעלדונג פון פראַנצויזיש־פאַלעסטינישען קאָמיטעט אַז ער איז געוואָרען אַלס עהרען מיטגליד, לאָרד באַלפור האָט די אַנטלאַדונג אָנגענומען.

פּראָפ. יאַפע—מיטגליד פון דער פּרײַסישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע.

בערלין. (יסא) די פּרײַסישע וויסענשאַפטליכע אַקאַדעמיע האָט בעשלאָסען אַלס אויהר מיטגליד־אָרעס פאַרגעבן דאָס בערוהמטען יודיש־רוסישען געלעהרטען, דורעקטאָר פון דער לענינגראַדער פּוזיקאַלישער אַקאַדעמיע פּראָפ. יאַפע.

אַכטונג פריזיער־מייסטער!

היינט, דאָנערשטאָג, 8 אַ זייגער אָוונד קומט אַהער אין לאָדזש פון צענטראַלען האַנדווערקער־פאַראַיין, פאָלוניאָווע 4

אַ וויכטיגע פאַרזאַמלונג

מיט פאָלגענדען טאָג־אָרדנונג: 1) וועגען די גרינדונג פון אַ אַרט און אַ קוואַליפי־קאַציע־שולע, 2) דאָקלאַדירונג פראַגע וועגען זונטאָג־רוה, 3) וועגען פאַראַיינינונג פון אַלע פריזיער־מייסטער־פאַראַיינען, 4) פאַרשידענעס.

קומט אַלע ווי אייגער, ווייל עס האַנדלט זיך וועגען אייגענע אינטערעסען.

די פאַרוואַלטונג.

אַכטונג פריזיער־מייסטער!

היינט, דאָנערשטאָג, 8 אַ זייגער אָוונד קומט אַהער אין לאָדזש פון צענטראַלען האַנדווערקער־פאַראַיין, פאָלוניאָווע 4

אַ וויכטיגע פאַרזאַמלונג

מיט פאָלגענדען טאָג־אָרדנונג: 1) וועגען די גרינדונג פון אַ אַרט און אַ קוואַליפי־קאַציע־שולע, 2) דאָקלאַדירונג פראַגע וועגען זונטאָג־רוה, 3) וועגען פאַראַיינינונג פון אַלע פריזיער־מייסטער־פאַראַיינען, 4) פאַרשידענעס.

קומט אַלע ווי אייגער, ווייל עס האַנדלט זיך וועגען אייגענע אינטערעסען.

די פאַרוואַלטונג.

8-קל. רעליגיעזע גימנאַזיום „תורה ודרך ארץ"

„בית אלפנא"

לאָדז, צענעלניאַנע 60

די דירעקציע מעלד מיט, דאָס די אָנשרייבונגען פון נײַע שילער קו־מען אַהער מעגליך פון 9—1.

אַהער מעהיגע שילער פון פאָלקס־שולען — בעדיינענדע תנחות.

די דירעקציע.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie

T. Kacenelsona

Cegielniana 28, tel. 51-79

עס הערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען. אַהער אַפּשוריגנטען פון פאָלקס־שולען און אַהער שילער אין די הויכערע קלאַסען (אין 5-טען און 6-טען) וועלען געמאַכט ווערען צוזאַמענליגע פּרלימינאַרען בגוף די העברעאישע לימודים.

עס ווערען אויך אָנגענומען קינדער פון 4 יאָהר אָן אין אונזער ערשטען העברעאישען „גן־ילדים" (פּרעבעל־שולע) אונטער דער לייטונג פון דער אַנטאַוטער מערבאַנגען ש. מאַצענעלזאָן־פייגשטיין.

מיט אָנשרייבונגען זיך הענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אין אָוונד.

די דירעקציע.

דער פּעראַיין פאַר יודישע פאָלקס־שולען און פאַר־שול־ערציהונג

איז מודיע, אַז פון דעם נײַעם שול־יאָהר 28/29 וועט געפענט ווערען

אַגן־ילדים „שלום־עליכם" אויפ'ן נאָמען פון

דער גן־ילדים האָט געפיהרט ווערען, לאָ די פּעדאַגאָגיק פון דער לעהרערין אונטער דער לעטונג פון אַ קוואַליפיצירטער פּרעבליפּטיו.

אָנשרייבונגען טעגליך פון 2—9 אין דער קאַנצעלאַריע פון „יבנה" ציגעל־גאַס 75, טעל. 34-13.

דער פּעראַיין פאַר יודישע פאָלקס־שולען און פאַר־שול־ערציהונג, לאָדז, צענעלניאַנע 75

איז מודיע, אַז פון נײַעם שול־יאָהר 28/29 האָט ער איבערגענומען אין זיין רשות די שולע „יבנה" צענעלניאַנע 75, וועלכע ער האָט פיהרען מיט דער העברעאישער שולע אויפ'ן נאָמען פון „שלום־עליכם" אַלס

א 7-קלאַסיגע העברעאישע קאַעדוקאַציאָנס־שולע

דאָס בעזוכען די שולע בעפרעמט פון שול־צוהאָנג.

אָנשרייבונגען טעגליך פון 9—1 פיעאַ צענעלניאַנע 75, טעל. 34-13.

אַ יודישער אַרבייטער דער'הרג'עט

ביי אַנ'אויפרייס אין פּשעמישל.

לעמבערג (פּס.) אין פּשעמישל איז פאָרגעקומען אַן אויפרייס פון אַרבייטען אין אַ זעדע־וואַסער־פאַבריק. אַ יודישער אַרבייטער איז דער'הרג'עט געוואָרען.

אויסגעבעסערט די יודישע טערמי־נאָלאָגיע פאַר די יודישע פאָליציי־אַמטען אין קיעוו.

מאָסקוא. (יסא) אין די יודישע פאָלוקיי־אַמטען אין קיעוו און אויצ אַנגעגעהערט געוואָרען אַ נייע, אויסגע־בעסערטע טערמינאָלאָגיע. וואָס אין אויסגעאַרבייט געוואָרען דורכ'ן דעפּאַר־טאַמענט פאַר דער יודישער קולטור.

די אויסבעסערונג פון דער טערמי־נאָלאָגיע איז געווען גיסווענדיג עולוב דאָס, וואָס בין אויצ האָבען זיך די יו־דישע אַדמינוסטראַטאָרען און פאָלוצי־

Podziękowanie

Niniejszem wyrażam swoją wdzięczność p. Ł. **SZAKINOWI** za pracę pedagogiczną i opiekę, jaką nademną roztaczał podczas mego pobytu w Jego gimnazjum, gdzie uzyskałem maturę z dobrym wynikiem.

(—) **MICHAŁ SIGAŁ,**
Szkoła Podchorążych w Nisku

מזל טוב!

צו דער זילבערנע חתונה פון אונזערע פרײַנד ישראל באַרענשטיין און גלמכ־איטש צו דער תגאים פון זייער טאָכטער פרל. מאַלא מיט ה' יאַקוב זאַנדבערג, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 26/8 ווינשט גליק און נחת.

מנחם זאַנגבערג עט פאַמיליע.

פענסיאָנאַט „עלבינגער"

לאָסק — Wiewiórczyn

אין וואַלד

נעהמט אָן געסט אויף רוש־השנה, יום־כּפּור און סכות.

ערשטקלאַסיגע קוד.

אַ ספּעציעלער מנין אויפ'ן אָרט.

אינפאָרמאַציע אין לאָדז בײַ ה' עפשטיין קאַמיענגאַ 1

Dr. med. J. IMICH

ספּעציעל־אַרצט

פאַר האַלז, נאָז, אויערן און קעהל־קאָפּ־קראַנקהייטען

מאַניושקי 1 מעל. 9-07

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 5 ביז 7 אָוונד.

Dr. med. H. Gutsztadt

אַסושער־גינעקאָלאָג

Zachodnia 62 (Cegielniana 28)

Telefon 29-52

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 9 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 7 אָוונד.

Dr. Prechner

צוריקגעקעהרט

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, ווענעריש־ קראַנקהייטען

און מיינער־שוואַכע.

חלוצים פון הערץ־שטראַסע און דיאַטעריש

Dzielna 9 (Narutowicza) 28-08 מעל.

פון 8—10, 5—8, פרייטאָג 3—4.

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

און זיך איבערגעצויגען אויף

צענעלניאַנע 25

טעלעפאָן 26-87

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־, ווענעריש־ קראַנקהייטען

פון מענער־שוואַכע. אַלע־אַרט אַנאַליזען. בעהאַנדלונג

מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—10, 12 | 2 און 4—8 אָוונד.

Dr. med. A. Mazur

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז־קראַנק.

מיט אויך שטאַם און שפּרעך־פעהלער

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

הסכאַדניע 65

אָנגעגעבן אויך דורך פּעטערין, 46) טעל. 66-01

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונג־שוואַכע

קאָנסאָלטיגער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7.

נעמט אויך אָן אין לעסנינע זאַנטרוסער 12 פון 2 ביז 3 אָוונד.

נאָך קורצע און שווערע לײַדען איז געשטאָרבען אונזער ליבע און נישט־פאַרגעסענע מוטער, שוויגער־מוטער און גרויס־מוטער

נ"ע

העניע אדיר

אשת ר' דוב ז"ל

שפּילקע

די לוי' קומט פאַר היינט דאָנערשטאָג, י"ד אלול (30/8) 1928 אַ זייגער נאָכמיטאָג פון שרויער־הויז שאָנקעוויטשע 29, וועגען האָט עס שטאָלען מיט אין גרויס צער

די טיפסטרויערנדע הינטערבליבענע

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

און זיך איבערגעצויגען אויף

צענעלניאַנע 25

טעלעפאָן 26-87

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־, ווענעריש־ קראַנקהייטען

פון מענער־שוואַכע. אַלע־אַרט אַנאַליזען. בעהאַנדלונג

מיט קוואַרץ־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—10, 12 | 2 און 4—8 אָוונד.

Dr. med. A. Mazur

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז־קראַנק.

מיט אויך שטאַם און שפּרעך־פעהלער

האָט זיך איבערגעצויגען אויף

הסכאַדניע 65

אָנגעגעבן אויך דורך פּעטערין, 46) טעל. 66-01

Dr. Z. Rakowski

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונג־שוואַכע

קאָנסאָלטיגער 9, טעלעפאָן 27-81.

שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7.

נעמט אויך אָן אין לעסנינע זאַנטרוסער 12 פון 2 ביז 3 אָוונד.

Dr. med. DONCHIN

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויערן־קראַנקהייטען.

צוריקגעקעהרט פון פּוילען.

נעמט אָן טעגליך פון 10—1 און פון 4—7 נאָכט.

זונטאָג — פון 10—1 נאָכט.

מאַניושקי 1 Moniuszki מעל. 9-07.

מארגען—די סעסיע פון דער פעלקער-ליגע

דייטשע און ליטווישע דעלעגאטען צו דער פעלקער-ליגע

פאהרעי אין איין צוג מיין גענף.

גענף (סט.) דער דייטשער דעלעגאט פון שו

לאדזער טאגעבלאט

דער דרייטאגיגער געסט־ען פון 6 ביז 7 פון אָוונד.

נישט בעשטעלט פאנטסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די יידישע וואנדערונג.

לויט'ן שכל הישר וואָלטען די מנאפע דרײַ מיליאָן יודען אין פוילען שוידערפּט קענען אויסגעפינען פאר זיך פרנסה צווישען דער 30 מיליאָני־ער אלגעמיינער בעפעלקערונג. דער איבעריגער מיליאָן יודען, וואָס גרינ־דום האָט בשעתו פראָקלאַמירט אין אַמעריקא, וואָלט געדאַרפט זײַן א פשוטער אַסירד אין א רעפּובליק, וואו סהערשט גלײַכבערעכטיגונג. וואָ־רום אויב פוילען פערמאָגט אויך אַ יעורת פון סריסמליכע בעפעלקערונג, וועלכע געפינען נישט פאר זיך מײַן ווינקעל אין דער איינגענער לאנד, בע־מרעפט דאך דער עודף אלעגפאלס נישט קײַן צרות מיליאָן...

אמת, די ירושה פון דורות מאכט שווערער די לאַגע פון יודען. יו־רען האָבען אין די צײַטען פון אומגלײַכמיט נישט געהאַט סײַן ערד אויף נישט סײַן מלוכה־פּאַסטענס; סוי דאָך די מאָנסטרוציע, וי גוט די זאַל נישט זײַן, נישט אויסבעסערן די היסטאָרישע עוולה צווישען טאָג און נאכט אונדערטרעטען וואָלט אלץ נישט געדאַרפט זײַן סײַן גאַנצער מיליאָן איבע־ריגע יודען. בפרט נאך, אז לויט א אויפגאַנאַליזיגער השערת איז פערהאַן מעהר וי א מיליאָן איבעריגע יודען אין פוילען און א היבשע צאָהל אי־בעריגע יודען זענען צוגעקומען שוין נאָכדעם וי ה' גרינבוים האָט פער־עפענטליכט זײַן פּראָגנאָז...

מיר האָבען נישט קײַן סטאַטיסטיק וועגען דער צאָהל יודען, וואָס צערלירען זײַער ברויט, ווײַל סערמאַכען זיך יודישע פאַבריקען און ווער־שטאַטען, סראָמען און אַנדערע אונטערנעמונגען; מיר ווײַסען אויך נישט די צאָהל פון די אונטערגעוואָקסענע יודישע יונגעלײַט, וואָס האָבען געענ־דיגט זײַער שטודיום און נישט געקריגען סײַן פּאָסטען, אָדער האָבען נישט געענדיגט סײַן שטודיום און דרײַהען זיך פתם ארום מיט די שטעקעלער. וועגען דער צאָהל בחורים און מעדלעך, וואָס וואָלטען שוין געדאַרפט ברוען זײַערע הײַמען, לעכצען אָבער אין דער איינזאַמקײַט, ווײַל זײ האָבען נישט קײַן אויסזיכט אויף פּרנסה.

אָבער צו וואָס די סטאַטיסטיק? אז אַלע יודישע אונטערנעהאַקסענע אז אויסגאַס, בלײַבען דאָך אָן בעשעפטיגונג; אז אויף פלוכה'שע אַטטען עמט מען דאָך אין ערגיץ סײַן איינציגען יודען נישט אָן!

דער אויסראָפּונג־פּראָצעס געגען יודען געהט מיט א מוראדיגער טעמפּאָמיטשקײַט און־מיט א פּראָגרעסיע. דער חורבן וואַסטט פון חאָד צו חאָד. די רײַכע ווערען טיטעלע, די טיטעלע ווערען אָרימע און די אָרי־מע ווערען פולשטענדיגע פאריער.

און וואָס מיט די רעגירונג? שוין איבער צוויי יאָהר האָבען מיר א רעגירונג, וואָס טעמפּט כלומרשע מיט דער אנטיסעמיטישער פּאַרטײַ, א רעגירונג, וואָס מיר שענקען איהר אונזער סימפּאַטיע, ווײַל מיר האַלטען, אז זי איז בעסער פאר אַלע אַנדערע פריהערדיגע רעגירונגען. צי האָט זי באַטש א פינגער אָן א פינגער א קלאַפּ געטון, כדי צו הילען אונזערע עסאָ־מישע וואונדען? צי זעהען מיר. אויב נישט מעשים, כאָטש א גוטען ווי־לען, צו העלפען אונז, נישט צו דערלאָזען דעם יודישען פולשטענדיגען חורבן?

ס'איז דעריבער נישט סײַן חידוש, וואָס געגען אַלע טעאָריעס און גע־גען אַלע שכל הישרים בלײַבט פאר יודען דער איינציגער וועג — די עמי־גראַציע.

טאָג נאך טאָג לײַענען איהר נײַע ידיעות וועגען גרעסערע און קלע־רע פרישע יודישע ישובים אין דרום־אַמעריקע, אפריקע און אויסטראַ־ליען.

די געמעען פון די לענדער בראַזיליען, אַרגענטינע, טשילי, אורוגוואי, פאַראַגוואי, מעקסיקע זענען אונז געוואָרען אזוי היטיג שוין כמעט ווי ניו־יאָרק און טשיקאַגאָ. און די שטעט מעלבורן, פּערט און סידנײַ זענען שוין פאר אונז כמעט ווי וואַשילקאָוועס און מיכאַלאָוועס.

אונ... די יודען, וואָס זענען איבעריג אין פוילען, ווינען זיך דאַרט ארום פאר גיצ און פעהיג זײַ ווערען דאַרט פּיאָנערען און באַנבערעכערס פאר נײַע אינדוסטריעס, מלאכות און מסחרים, טראָגען אַרײַן אין דער ווילד־פּרעמדער בעפעלקערונג לעבען און קולטור, שכל און איניציאַטיוו, שא־פען אויך אַרבײַט־מענליכקײַט פאר זײַערע נײַע אנגעקומענע ברידער.

פון אזוינע לענדער, וואו ערשט מיט א יאָהר צוריק האָט מען פון דאַרט געשריבען, אז פ'איז א טדבר, א תוהו וכוהו, נישטא קײַן פּרנסה, מענליכקײַט און סײַנער זאָל זיך נישט דערוועגען אהינצו קומען, בעקומט מען איצט ידיעות, אז די אזוי יענע פאַכען קענען נעפינען אַרבײַט. אז ס'איז פערהאַן אַנאויסזיכט אפילו מאר מסחר — דאָס האָבען די ערשטע יודען אויסגעטרעטען דעם וועג, געשאַפען די מענליכקײַטען.

אט אזוי חזרט זיך איבער פאר אונזערע אויגען — שוין צום וויפּעל־טען מאל איז דער יודישער געשיכטע? — דער פּראָצעס פון יודישער אי־בערוואַנדערונג און שאַפונג פון נײַע אויפבליהענדיגע קיבוצים.

אוי געגען אונזער פערשטאַנד און קענען אונזער הזלען מוזען מיר ווידער אויפהויבען פון שטויב די טעאָריע פון יודישער טעריטאָריע, ווײַל כ'איז דערווײַל די איינציגע ישועה פאר יודען.

פ. ס.

לינקע פּועלי ציון איז ארץ־ישראל

אויסגעשלאָסען 47 מיטגלידער פון דער פּאַרטײַ.

ירושלים (שאָלעגר. דורך יט"א) פון 47 מיטגלידער, דערונטער אטיגע לער צענער. קאָמיטעט פון לינקע פּועלי ציון, האָט אויסגעשלאָסען פון דער פּאַר־בעקאַנטע פיהרער. דער מאָטיוו דיסציפּ־לין־ברוך.

צוזאַמענפאַהר פון דער ציוניסטישער יוגענד אין אונגארן.

בודאַפּעסט. (יטא) די טעג און דאָ אָפּגעהאַלטען געוואָרען דער צווא־מענפאַהר פון דער ציוניסטישער יו־גענד־אָרגאַנוזאַציע אין אונגארן „הת־אחדות הנוער". אין דעם צוזאַמענפאַהר האָבען זיך בעטייליגט צאָהלרײַכע דע־לעגאַטען פון גאַנץ אונגארן. די קאָנפע־רענץ האָט זיך הויפּטזאַכלוך בעשעפטיגט מיט ערצוהונגס־פראַגען פון דער עלטערער און יונגערער יוגענד, וואָס גע־הערט צו דער אָרגאַנוזאַציע. די יונגערע גרופּען דעגען אָרגאַנוזירט און שומרים־קבוצות און האָבען פּראָקלאַמירט דאָס „חלוציות" אלס זײַער וועגעמטלעכען ער־צוהונגס־צוול. די קאָנפערענץ האָט אויך אָנגענומען א רעזאָלוציע בעשלוסען וועגען פערבאַנדונגען די גאַנצע יודישע יוגענד־בעוועגונג און אונגארן.

אין צוזאַמענפאַהר האָט זיך בעטייל־ליגט אלס פאָרשטעהער פון דער ציוניס־טישער עקזעקוטיווע ד"ר זיגפרעד קא־נאוויץ פון בערלין, וועלכער האָט גע־האַלטען א רעפעראַט וועגען די פּראָב־לעמען פון דער יודישער יוגענד־בעוועג־ונג.

רעווי־ און מאָמעראַל־טעאַטער

„ארט"

43 (פּאַלאַדיום) 43

דירעקציע: מ. בראַדערזאָן.

פרייטאָג, ד. 31־טן 30 אָוונד

פּיערליכע ערעפנונג

פון סעזאָן

1־טער (VIII) פּראָגראַם א. נ.

דעם טעאַטער

„מעטראָפּאָליס"

1) פּראָלאָג
2) חאַמעל „מערכעליע"
3) ביטערע צײַטען
4) צאַרטליכע יוגענד
5) עד נהרות בבל
6) קעגן־סערנעדע
7) אין וועגען
8) סדרת בלק
9) נישטער פּיסטע
10) צווישן הסדרים

ליט. לײַטער: מ. בראַדערזאָן, בוזיל שונג: דוד אײַגעלמאַן, דעקאָר. אין קאָסט.: ד. מאַטיוס און ש. בלום, קאָנדערענטיער: מ. נעלקען, קאָנ־צערט־מײַסטער: ש. מיטעלמאַן, ליכט־עפעקטען: י. יעראָזאָלימסקי.

ווידער אמאל וועגען די רומענישע „גאַסטפריינדליכקייט"

(א בריף פון רומעניען — פון ש. פאזנאנסקי.

די רומענישע „גאַסטפרײַנדליכקײַט" איז שוין געוואָרען א שם דבר. — פיל מאָל האָבען זיך שוין געהייסען אין דער פרעסע פערשידענע הבחשות און בע־ריכטיגונגען, אז א דאנק דער אינטע־רוענץ פון דער אָדער יענער אינסטי־טוציע האָבען זיך בעדמשענט פערבע־סערט די בעציהונגען פון דער רומענ־ישער רעגירונג צו די עמיגראַנטען און די פּאַסאַזשירען. וואָס פאַהרען פון אײַ־ראָפּע גישט מאָר שיקאַנירט און ס'איז אַלעס גוט און וואוהל.

ווי זעהט דאָס אָבער אויס אין דער ווירקליכקײַט.

שוין אין ירושלים גופא, ווען איהר ווילט בעקומען א וויזע אויף צו קאָנען בלײַבען עטליכע טעג אין רומעניען און זיך אָפּרוהען פון דער נסיעה אויפן ים, ערקלערט מען אײַך, אז דאָס איז נישט מעגליך און פענען אפילו זײַן אינטערע ארומגענטען די בעסטע און די איבער־צײַגענדסטע, הערט אויער בקשה נישט ערמילס און איהר קאָנט נאָר בעקומען א טראַנזיט־וויזע און נישט מעהר.

מילא, וואָס זאָל פון שוין, מוז יעדער זיך אזוי אײַנריכטען און שלום מאַכען מיט דעם גורל צו מאָהרען 7—8 טעג אָהן שום הפסקה.

ווי הערען די ארץ־ישראל'דיגע רע־זענדע מעהאַנדעלס אין רומעניען? צו זאָגען שלעכט איז הייניג, אונטענשליך — איז בלאַס. אז מ'קומט אָן אויף דער רומענישער כערישאַריע מאַכט דאָס עפּיס דעם אמנדרוק ווי די רומענישע מאַכט וואָלט מאַר זיך געהאַט פערברעכער און ארעסטאַנטען. אזא בעציהונג מערקט זיך בײַ זײַ צו די ארץ־ישראל'דיגע פּאַסאַ־זשירען. אונטער א מיליטערישער וואַך טרײַבט מען די פּאַסאַזשירען אין שרעק־ליך שמוציגע האָטעלס, וואָס וועלכען מעהר געאַיינגט געהען איבערצוזיהרען משאות אָבער בחמות. די צאָהל וואַגע־נען זענען זעהר בעגרענעצט און עס איז זיך לעכט פּערצושטעלען ווען די פּאַסאַזשירען, וועלכע מוזען פאַהרען אין אזא ענגשאַפט בײַ אזעלכע נישט־הייגי־נישע און אונמענשליכע בעדינגונגען, עטליכע טעג, וואָס פאר א שטימונג ס'הערשט צווישען זײַ.

ווען מ'הענדעלט זיך צום נאַטשאַליק פון דער רומענישער „גאַסטפרײַנדליכקײַט" איז שוין געוואָרען א שם דבר. — פיל מאָל האָבען זיך שוין געהייסען אין דער פרעסע פערשידענע הבחשות און בע־ריכטיגונגען, אז א דאנק דער אינטע־רוענץ פון דער אָדער יענער אינסטי־טוציע האָבען זיך בעדמשענט פערבע־סערט די בעציהונגען פון דער רומענ־ישער רעגירונג צו די עמיגראַנטען און די פּאַסאַזשירען. וואָס פאַהרען פון אײַ־ראָפּע גישט מאָר שיקאַנירט און ס'איז אַלעס גוט און וואוהל.

ווי זעהט דאָס אָבער אויס אין דער ווירקליכקײַט.

שוין אין ירושלים גופא, ווען איהר ווילט בעקומען א וויזע אויף צו קאָנען בלײַבען עטליכע טעג אין רומעניען און זיך אָפּרוהען פון דער נסיעה אויפן ים, ערקלערט מען אײַך, אז דאָס איז נישט מעגליך און פענען אפילו זײַן אינטערע ארומגענטען די בעסטע און די איבער־צײַגענדסטע, הערט אויער בקשה נישט ערמילס און איהר קאָנט נאָר בעקומען א טראַנזיט־וויזע און נישט מעהר.

מילא, וואָס זאָל פון שוין, מוז יעדער זיך אזוי אײַנריכטען און שלום מאַכען מיט דעם גורל צו מאָהרען 7—8 טעג אָהן שום הפסקה.

ווי הערען די ארץ־ישראל'דיגע רע־זענדע מעהאַנדעלס אין רומעניען? צו זאָגען שלעכט איז הייניג, אונטענשליך — איז בלאַס. אז מ'קומט אָן אויף דער רומענישער כערישאַריע מאַכט דאָס עפּיס דעם אמנדרוק ווי די רומענישע מאַכט וואָלט מאַר זיך געהאַט פערברעכער און ארעסטאַנטען. אזא בעציהונג מערקט זיך בײַ זײַ צו די ארץ־ישראל'דיגע פּאַסאַ־זשירען. אונטער א מיליטערישער וואַך טרײַבט מען די פּאַסאַזשירען אין שרעק־ליך שמוציגע האָטעלס, וואָס וועלכען מעהר געאַיינגט געהען איבערצוזיהרען משאות אָבער בחמות. די צאָהל וואַגע־נען זענען זעהר בעגרענעצט און עס איז זיך לעכט פּערצושטעלען ווען די פּאַסאַזשירען, וועלכע מוזען פאַהרען אין אזא ענגשאַפט בײַ אזעלכע נישט־הייגי־נישע און אונמענשליכע בעדינגונגען, עטליכע טעג, וואָס פאר א שטימונג ס'הערשט צווישען זײַ.

ווען מ'הענדעלט זיך צום נאַטשאַליק פון דער סטאַציע אין ס'ערקלערט, אז מ'האָט בעצאָהלט פאר שנעל־צוג אין פאר האָט מ'פאַהרט נאָך לענגער ווי אין א גוט כחלי־כען שלעפּ־צוג. ענטפערט ער אויך מיט די גרעסטע זלזולים און בעלײַדיגונגען די פּאַסאַזשירען זענען געוועזען געוועזען. די דאָזיגע וואַהלען עפּע־גען א גאַנץ עטאַפּ און דער געשלעכט פון דער יודישער געמונגשאַפט און פּיל־לען. עס איז ווערט אונטערצושטרעכען, דאָס די פּילושע רעגירונג זאָרגט וועגען דעם. דאָס די יודען זאָלען דורך זעערע קהלות אָנפּוהרען זעלבסטשטענ־דיג מיט זעערע אנגעלעגענהייטען. די פּילושע מאַכט מאַלערירט נישט נאָר די יודישע אויפשרינגען געבען די פּי־לושע אויף די שולדען, עס זעגען אויך ערלויבט אונגשפּראַכיגע אויפשרינגען און עפענטליכע לאָקאַלען, וואָס בערוגען די יודישע בעפעלקערונג. דאַגעגען רופט ארויס א גאַנץ שטאַרקע אונצופרידענ־הייט פון יודישען סוחר'טום דאָס געזעץ וועגען צוואַנגס־זונטאָג־רוה וואָס ברענגט דערצו, דאָס נישט אונגער און געצוואונ־גען צו האַלטען אָפען שבת דאָס נע־שעפט. דאָס זעגען אָבער נאָר אָפּגעזונ־דערטע פאַקטען, דער כלל הוא אַ וויי־טער דעם שבת.

דאָס יודישע קולטור־לעבען שטעהט אויף א הויכען נוואָ. און ווילנא זעגען פאַרהאַן אַנ'ערך 30 קולטור־ און בול־דונגס־אונטטוטציעס, ווי שולען, גימנא־זיעס, לעהרער־סעמינאַרען א.א. און ווילנא ערשטנען 3 יודישע טעגליכע צי־טונגען און פול פּעריאָדישע צײַטשריפ־טען. די פּערלעגערישע טעטיגקײַט און שטאַרק בעלעבט, עס בעווײַזען זיך פול יודישע בולער. און אַלגעמיין פולטורט דאָס יודישע לעבען און ווילנא — לויט דער מיינונג פון מעגע יודישע אונטער־לאָקוטאָרען — פול שטאַרקער, ווי און קאָנען און די לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג נאָך דער סאַ־אויפערקע־דענגיש פערבעסערט זיך אונאויפהער־ליך".

ווען איהר געהט אריבער די גאַס,

קוקט מיט אַ אַנע אויבען; איהר ווערט אַ גוט אַלטען אַנ'אמתיגער קאָלי־קע, פּיקע נאָר געטיגען דעם מויט

היט זיך, מען זאָל איך נישט אומערפאָהרען!

א קאָוונער פּוילישע צייטונג וועגען יודישען לעבען אין ווילנע

קאָוונא. (יטא) די קאָוונער פּי־לושע צײַטונג „דזיען קאָוויענסקי" האָט פערעפענטליכט א קאָרעספּאָנדענץ פון ווילנא אונטער'ן קעפּעל: „דאָס יודישע לעבען אין ווילנא". אין דער קאָרעס־פּאָנדענץ ווערט געזאָגט: „שוין גלטר בעם אַרײַנפאָהר קײַן ווילנא ווערפט זיך און די אויגען די גרויסע צאָהל יודישע שולדען. זיי צוהען אונזער אויפמערק־זאַמקײַט נישט דערפאַר, דאָס זיי זאָלען זיין צאָהלרײַכער ווי פריהער, נאָר דער־פאַר, ווײַל פאַר אונז אין א שולד און א נישט־מלוכה'שער שפּראַך שוין פון לאַנ־גע יאָהרען ווערקלוך א זעלטענהייט.... ווילנא, דאָס דאַרף מען פעסטשטעלען, האָט פערהאַלטען אוהר אַמאָלוגען לא־ראַקטער פון א שטאָט מיט א גרויסען פּראָצענט יודען, נאָר אָנשטאָט מיט דער רוסישער שפּראַך, בעגוגען זיך אויצ די יודען אַלץ מעהר מיט דער פּוילישער שפּראַך. בײַ דער געלעגע־הייט אונפאָרמירען מער זיך בײַ דע דאָרשטעהער פון דער יודישער בעפעל־קערונג וועגען לעבען פון ווילנא און די ווילנער יודען. זיי בעקלאָגען זיך, דאָס צוליבן מאַנגעל פון קאָמונוקאַציע מיט קאָוונא שטאַרבט אָפּ און ווילנא דאָס לעבען, הויפּטזעכלעך דער האַנדעל און זיי לעגען פון האַלטונג אויף די אוצ־מוגע פּוילוש־לומוווש אונטערהאַנדלונ־גען, האַלטענדיג אז דאָס אָנלגיפּען בײַ־צוהונגען צווישען בוידע מלוכות און צוליב ווערטשאַפטלעכע טעמים א גוים־ווענדיג זיך נישט אזוי לייכט צו ערקלערען פאַר א מענש, וואָס פערשטעהט נישט קײַן עלעקטרישע און לייכט־קראַפט פּרע־צעסען.

ראַדיום איז דאָס וויכטיגסטע נאָר צו שילדערן די חשפּת־קראַפט פון גרעס־כענ'ס שטראַהל.

וועהרענד ער איז אונזיכטבאַר אין טאָג־ליכט, ערשיינט ער דערפאַר אין דער פינסטער, אלס בלאַס גרינליכער פלאַם אין דער אַטמאָספּערע.

זײַן קאָמפּאָזיציע, ווי געזאָגט, איז אָהנליך צו דעם צוזאַמענשטעל פון ראַ־דיום. אין די חענד פון אַנ אַטאָקיראָנ־דער מאַכט איז דער גראַיכענס שטראַהל זעהר א געסעהרליכער אינסטרומענט. אַנ'אַרבעטען־פלאַט, וואָס פליהט איבער א שטאָט, און ריכטעט אויף איהר פון גלאָז־רעהרען די שטראַהלען, מאַכט קומט אין בעריהרונג.

קײַן שום אַרבעטען אָדער אויטאָ־מאָביל, וואָס פאָלט ארונטער אונטער דעם שטראַהל'ס ווירקונג, קען מעהר נישט פונקציאָנירען. מיט אַ אויטאָ־שטראַהל פון א סך־הכל 15 פּוס די לענג, האָט גראַיכענס אומגעבראַכט חיות.

דער שטראַהל ווערט פּראָדוצירט פון א דינעם עלעקטרישען שטראָם, וואָס דורכגעט דורך א לופט־לעהרען גלעזעל פון א קוואַרץ עמפּאָל.

דאָס דרעהבאַרע גלעזעל איז צוגע־האַפטען צו א פּעדעסטאַל, וואָס טאָר נישט בעריהרט ווערען, וועהרענד דער שטראָם אָפּערירט (מעטאַל ?).

די אײַנצעלהייט פון דעם שוינען־שטראַהל'ס בעשאַפונג און קאָנסטרוקציע זענען נישט אזוי לייכט צו ערקלערען פאַר א מענש, וואָס פערשטעהט נישט קײַן עלעקטרישע און לייכט־קראַפט פּרע־צעסען.

ראַדיום איז דאָס וויכטיגסטע נאָר צו שילדערן די חשפּת־קראַפט פון גרעס־כענ'ס שטראַהל.

וועהרענד ער איז אונזיכטבאַר אין טאָג־ליכט, ערשיינט ער דערפאַר אין דער פינסטער, אלס בלאַס גרינליכער פלאַם אין דער אַטמאָספּערע.

זײַן קאָמפּאָזיציע, ווי געזאָגט, איז אָהנליך צו דעם צוזאַמענשטעל פון ראַ־דיום. אין די חענד פון אַנ אַטאָקיראָנ־דער מאַכט איז דער גראַיכענס שטראַהל זעהר א געסעהרליכער אינסטרומענט. אַנ'אַרבעטען־פלאַט, וואָס פליהט איבער א שטאָט, און ריכטעט אויף איהר פון גלאָז־רעהרען די שטראַהלען, מאַכט פונ'ם ישוב א באַרג אַש. די אַרבעטלע־נען קענען זיך בעהעלפען אָהן פּילאָטען און קען זאָך קען זײַ נישט אָפּשטעלען.

דער עפעקט פון די פּוישען־שטראַה־לען איז אין־לשער, חשן זײַ פיהלען אַן א גאַנצע שטאָט מיט „ראַדיום אַקטיוו־טעט". יעדער בעל חיים פון זעלבען ישוב מוז אומקומען, און קען לעבעדיגע זאָך קען א בײַט לאַנג נישט בעזוכען די שטאָט צוליב לעבענס־געפאַהר, ווײַל די שטראַמען זענען אונזיכטבאַר. אײַזען און שטאָל ווערען אונטער זײַער ווירקונג, חתם אָנגעגליהט און הויבען אָן צו שמעלצען; האָלץ הויבט אָן צו ברענען; מענשען און חיות מוזען פערגיב־עטע ווערען, פונקט ווי פון א מגול הייסע בלעס.

די שטראַהלען, קענען אונזיכטבאַר געריכטעט ווערען אויף א שטאָט, נישט בלויז מיט'ן ציל פון דוקא מעלדיגער צושטערונג, נאָר אום צו שאַפען א מין רעוואָלוציע אין דער „עלעקטראָגען־וועלט" און צו פערפלייצען אלע גאַפען, בײַנים, און יעדען מעכאַנישען נעגע־שטאַנד מיט אַקטיווער ראַדיום־קראַפט (כוואַליעס), בײַ עס קומט צו א פונקט, וואָס די שטאָט הויבט אָן פינקלען מיט עלעקטראָגען און קוואַלען מיט ראַדיום־ליכט...

א רעה מלוכות זוכען אָבצוקויפען דאָס גראַיכענס פּאַטענט און טור פון די טויטען־שטראַהלען, אָבער דייטשלאַנד'ס גרעסטע עלעקטרישע פירמע „סיעמענס" האָט אָנגעבאָטען דעם האָנדלען מקח צו האַלטען די ערפינדונג נאָר פאַר דייטשלאַנד.

איז דער צוקונפטיגער מלחמה

[וועלען שטעט און דערפער פערניכטעט ווערען אין משך פון א פאר סעקונדען.

א נײַע ערפינדונג פון אַ דייטשען אינזשיניער.

דער יונגער דייטשער עלעקטראָטע־כניקער, עריך גראַיכענס, וועלכער האָט ערפינדען אונזיכטבאַרע טויטען־שטראַה־לען, האָט מיט זײַן ערקלערונג וועגען דער צושטערענדער מאַכט פון זײַן ער־פינדונג ארויסגערופען א גרויל פאַר די מלחמות פון דער צוקונפט.

גראַיכענס פּראָפעסאָרהאָף, אז די צו־קונפטיגע מלחמה־טעכניק וועט זײַן א פּראָצעס פון פערניכטענדע אַטאַקעס אויף שטעט דורך אַנ'אונזיכטבאַרער צושטערונגס־קראַפט, וועלכע עס עגט־האַלט זײַן נײַע ערפינדונג — א בין פאַבסטיטוט פאַר ראַדיום...

גראַיכענס אלײַן איז ווייט פון מלחמה־אידעען און פערזיכערט, אז זײַן ערפינ־דונג העט נאָר די אַבזיכט צו העלפען דער היסטאָרישער און נוצען דער מענש־הייט דורך שאַפען א סוראַגאַט פאַר ראַדיום, ווײַל ראַדיום געפינט זיך בלויז אין א סכום פון 400 גראַם אויף דער גאַנצער וועלט און די מענשהייט נוי־טיגט זיך אין מעהר ראַדיום צו בע־קומען פערשידענע קראַנקהייטען!

אָבער אומגליקליכערווייז ווערען א סך ערפינדונגען, וואָס דאַרפען דינען דעם מענשליכען וואוילשטאַנד, נאָר אָנ־געוואָנדעט געגען דער מענשהייט.

מיט דינאַמיט, למשל, קען מען בע־זייטיגען פעלזען צו בויען שטעט, אָבער מען נוצט עס אויך צו צושטערען שטעט.

דער גראַיכענס־שטראַהל, וועלכע שטעט ארויס אומזיכטבאַר (אין טאָג־ליכט!) פון א לופטלעדיגער רויהר, איז בכח צו מאַכען א תל־עולם פון יע־דער לעבעדיגער זאַך, מיט וועלכער ער פונ'ם ישוב א באַרג אַש. די אַרבעטלע־נען קענען זיך בעהעלפען אָהן פּילאָטען און קען זאָך קען זײַ נישט אָפּשטעלען.

דער עפעקט פון די פּוישען־שטראַה־לען איז אין־לשער, חשן זײַ פיהלען אַן א גאַנצע שטאָט מיט „ראַדיום אַקטיווי־טעט". יעדער בעל חיים פון זעלבען ישוב מוז אומקומען, און קען לעבעדיגע זאַך קען א בײַט לאַנג נישט בעזוכען די שטאָט צוליב לעבענס־געפאַהר, ווײַל די שטראַמען זענען אונזיכטבאַר. אײַזען און שטאָל ווערען אונטער זײַער ווירקונג, חתם אָנגעגליהט און הויבען אָן צו שמעלצען; האָלץ הויבט אָן צו ברענען; מענשען און חיות מוזען פערגיב־עטע ווערען, פונקט ווי פון א מגול הייסע בלעס.

די שטראַהלען, קענען אונזיכטבאַר געריכטעט ווערען אויף א שטאָט, נישט בלויז מיט'ן ציל פון דוקא מעלדיגער צושטערונג, נאָר אום צו שאַפען א מין רעוואָלוציע אין דער „עלעקטראָגען־וועלט" און צו פערפלייצען אלע גאַפען, בײַנים, און יעדען מעכאַנישען נעגע־שטאַנד מיט אַקטיווער ראַדיום־קראַפט (כוואַליעס), בײַ עס קומט צו א פונקט, וואָס די שטאָט הויבט אָן פינקלען מיט עלעקטראָגען און קוואַלען מיט ראַדיום־ליכט...

א רעה מלוכות זוכען אָבצוקויפען דאָס גראַיכענס פּאַטענט און טור פון די טויטען־שטראַהלען, אָבער דייטשלאַנד'ס גרעסטע עלעקטרישע פירמע „סיעמענס" האָט אָנגעבאָטען דעם האָנדלען מקח צו האַלטען די ערפינדונג נאָר פאַר דייטשלאַנד.

א נײַע פּוילישע בעפעלקערונג אין ווילנע

[ווערען אויפגעהויבן אין אַ פאַר וואָכען.

[אין ווילנע ווערען אויפגעהויבן אַ פּאָר הונדערט פון אַלע בערופ

לאדזער כראניק.

פאסט-פאקעטען.

(פ) די פאסט מאלט בעקאנט, אז די, וואס בעקומען פאקעטען אויף דער פאסט, זענען זיי מחויב אפצונעמען תיכף נאכ'ן דערהאלטען די מעלדונג וועגען דעם. פאר נושט אפנעמען די פאקעטען וועלען די קלוענטען מוזען צאהלען לאנגער-געלד 35 גר. טעגליך.

פייערלעשער-וואך.

ווי מור האבען שוין מומנעטוולט אר־נאנזירט די פרייוולונג פייערלעשער פונ'ם 23. ביז'ן 30. סעפטעמבער א פיי־ערלעשער-וואך מיט צוועק צו זאמלען א פאנד פאר אויסבויען און באלוט א פייערלעשער-רעטונג און צו פערשאפען וויך א עלעקטרישע סיגנאליזאציע. עס און צו האבען, אז די בעפעלקערונג וועט שטוצען די גוטלוכע אומפרעזע.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

בייגט דיזשורירען אפטייקען:

איוויטשיצקי, נאוויורקאווסקע 27; דע־ניעלסקי, פיעטריקאווער 127; אילגיצקי, וואלטשאנסקע 37; לעמגעבער, פלאץ וואלבאשעווי 2; הארטמאן, פלינערסקע 1 און קאהאנע אלעקסאנדראווסקע 80.

אזוי ווי די צייטונג דארף מען רעגינען סאנטליך, אזוי ווערט אויך אפעהלט צו־ליב היגעניש טעמים און צו פערהיטען די פיס פון א קראנקהייט טעגליך זט צו וויקען, צוגעבענדיג אין וואסער 1 לעפעל

Sól do nóg Jana

שטוינענדע רעזולטאטען. אריינגעל נאר מיט דער שוץ-מארקע „Słoń". איבעראל צו פערלאנגען.

געמיינזאמע ליסטע פון יודישע און קריסטליכע סוחרים

צו די וואהלען איז דער האנדעלס-קאמער.

קאנפערענץ פון יודישע און קריסטליכע סוחרים-פעדאיינען.

(ג) עהרענגעלטען אוועגד אז אן סוחרים-פעראיין, פעטריקאווער 73 צו־שטאנדגעקומען א קאנפערענץ פון פאר־שטעהער פון יודישע און קריסטליכע סוחרים-פעראיינען און אונזער שטאט. די קאנפערענץ איז געווען געווידמעט דעם ענין וואהלען צו דער לאדזער האנ־דעלס-קאמער.

אין דער קאנפערענץ האבען זיך בע־טייליגט מצד פעטריקאווער 73 — ד"ר זאקס און דור. הוימאן, מצד דעם צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען־פעראיין (פעטריקאווער 10) פרעזעס ע. האמבורסקי, וויצע-פרעזעס י. אונ־נער און ה' מ. האלפערן; מצד דעם קריסטליכען סוחרים-פעראיין — די ה"ה פייפער און קאטקאווסקי. די קלוב־הענדלער (אגראדאווע 10) זענען געווען רעפרעזענטירט דורך פרעזעס ראזענ־בערג און וויצע-פרעזעס וואלמאן. דער דעטאלוסטען-פעראיין — ה"ה נאוונ־סקי און צדוק. הוימאן; די אפטייל־סוחרים (מאניושקי 5) — ה"ה קאהן, טאלטערמאן און אפט; זאוואדזקי 5 — ה' קורשבוים.

דעם פארזיץ פון דער קאנפערענץ האט געפירט ד"ר זאקס, וועלכער האט ארגטערדענדיג די גליטווענדיגקייט פון סוחרישער אונגנקייט בי די וואהלען צו דער האנדעלס-קאמער, וועלכע וועט רע־גולירען די פערהעלטנישען צווישען דעם סיחר'טום און פרעמדרען זיינע אונטע־רעטען — אנגעווען, אז די קאנפערענץ פון קריסטליכע און יודישע סוחרים און דער ערשטער ערזאץ-קאמער.

אין דער קאנפערענץ האבען זיך בע־טייליגט מצד פעטריקאווער 73 — ד"ר זאקס און דור. הוימאן, מצד דעם צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען־פעראיין (פעטריקאווער 10) פרעזעס ע. האמבורסקי, וויצע-פרעזעס י. אונ־נער און ה' מ. האלפערן; מצד דעם קריסטליכען סוחרים-פעראיין — די ה"ה פייפער און קאטקאווסקי. די קלוב־הענדלער (אגראדאווע 10) זענען געווען רעפרעזענטירט דורך פרעזעס ראזענ־בערג און וויצע-פרעזעס וואלמאן. דער דעטאלוסטען-פעראיין — ה"ה נאוונ־סקי און צדוק. הוימאן; די אפטייל־סוחרים (מאניושקי 5) — ה"ה קאהן, טאלטערמאן און אפט; זאוואדזקי 5 — ה' קורשבוים.

דעם פארזיץ פון דער קאנפערענץ האט געפירט ד"ר זאקס, וועלכער האט ארגטערדענדיג די גליטווענדיגקייט פון סוחרישער אונגנקייט בי די וואהלען צו דער האנדעלס-קאמער, וועלכע וועט רע־גולירען די פערהעלטנישען צווישען דעם סיחר'טום און פרעמדרען זיינע אונטע־רעטען — אנגעווען, אז די קאנפערענץ פון קריסטליכע און יודישע סוחרים און דער ערשטער ערזאץ-קאמער.

דער ערשטער פרוב און לאדז צו געהן געמיינזאם צו די וואהלען. אזא אחדות איז א גרויסער פלוס פאר דעם אלגע־מיינעם לאדזער סוחר'טום. בשם האנ־דעל און גוטע קען יוד און קען קריסט. דער כיחרישער אנטערעס דאמינירט אובער אלעם, דערובער דארף נושט זיין קיין אונטערשיד פון גלויבען. עס זענען נאר פארהאן שמועס-צאה־לער. עולות ווערען בעגאנגען נאר געגען סוחר, אין נושט געגען יוד אדער קריסט. דער לאדזער סוחר דארף זיך דערובער נושט פערלאזען אויף די זיסע הבטחות פון פרעמדע ספערען, נאר אלזו זיך פערטרוידיגען און דער צוליידערצו און פערראיינינגונג צו די וואהלען פון דער האנדעלס-קאמער.

ארום דעם רעפערעט האט זיך ענט־וויקעלט א לעבעדיגע דיסקוסיע. די יודען האבען געלאזט הערען זייער ווערט־גע־שרעי. די שווערסטע עולה בעיעהט מען נאר געגען יוד. אלע דעלעגאטען יבתיכ־לם אויך די קרוסטען האבען ענטשלאסען זיך ארויסגעזאגט פאר ארויסשטעלען א בשופות'דיגע לוכטע. און דעם זין און אויך אנגענומען געווארען אנ'ענטשפרע־לענדע רעזאלוציע.

פרי צוצוטרעטען צו מטשות'דיגער צוגרונטונגס-ארבעט צו די וואהלען, זע־נען געווען פלט געווארען צוויי קאמיטעס, פון יודישע און קרוסטליכע סוחרים.

דער שליסעל צו דער פראגע: וועל־לער פערראיין עס מעג ארויסשטעלען א קאנדידאט אויף דער געמיינזאמער לוס־טע, און בעשטימט געווארען אזוי, אז יעדער פערראיין, וואס וועט קאנען דא־ציעגנאמאריש בעווייזען, אז ער צעהלט א סך רעגיסטרירטע מיטגלידער מיט פא־מענען — וועט בעקומען אנ'ארט פאר זענעם א קאנדידאט צו די וואהלען פון דער האנדעלס-קאמער.

מיר דערוויסען זיך, אז אלע אנברינגע יודישע סוחרים-פערראיינען און לאדז האבען אפגעהאלטען פערזאמלונגען וועגען דעמזעלביגען ענין און האבען בע־שלאסען צו אונטערשטיצען א געמיינ־זאמע סוחרים-ליסטע.

—=0=—

קאנטראל-פערזאמלונגען

(פ) וו מור דערוויסען זיך, וועלען נאך אין דעם יאהר פארקומען קאנ־טראל-פערזאמלונגען פון די יענגערע רע־זערוויסטען, וואס זענען מיט 3 יאהר צורוק געשטאנען צו די קאנטראל-פער־זאמלונגען, מיט'ן צוועק פעסטשטעלען צו זיי האבען מולומער-מוגלעך, מע־בוליזאציע-קארטען און צו זיי האבען דורכגעמאכט מולומער-אובונגען.

קהלה זיך פעראינטערעסירט מיט'ז גורל פון אונגליקליכען ווילס

(נ) אין שייכות מיט אונזער געלעג־נער נאטיץ וועגען דער גליט פון דער יודישער פאמיליע ווילק אויף מלונאר־ס־קא גאס, טוילט אונז מיט דער וויצע־פארזיצענדער פון דער קהלה-פערוואל־טונג ה' בערגער, אז די קהלה האט זיך פערראינטערעסירט מיט דער לאגע פון ווילק'ן און געמען אין, כדי ער זאל נוט ארויסגעווארפען ווערען פון דער דירה.

געלעגען אין אין פרודענס-גערוכט פארגעקומען דער פרעצעס פון הויז־ווירט פון מלינארסקע 19, וועלכער האט צוגלוב ווילק'ס חוב אויף דירה-געלד, גע־בעטען בעם גערוכט אנ'עקסמיסיע. די קהלה האט דעלעגירט אין ווילק'ס גע־מען דעם ארזאקאט ד"ר פונטלאווסק, וועלכער האט אויסגע'פו'ל'ט (געגען פע־לעגען די מומע פון דירה-געלד, וואס די קהלה האט אויהם אובערגעגעבען). אז אויף ווילק'ן זאל נושט ארויסגעגעבען ווערען אנ'עקסמיסיע.

—=0=—

ווידער א גנבה אין א שוהל

(—) געלעגען אין אין דער באלימער שוהל אויסגעפירט געווארען א גנבה. מען האט צוגע'נב'עט אלע עלעקטרישע לעמפלעך. מען ווארנט די לעמפלעך נושט צו קויפען.

ווי עס ווייזט אויס, פיהרען אויס די גנבות אין די שוהלען אונז אין די זעל־בע גנבות. ערשט מיט אזונגע אז אלען צורוק האט מען אויך אין דער אלט־שטעטישער שוהל גע'נב'עט לעמפלעך. פאלגען וואלט מיט דעם עין זיך גע־דארפט פעראונטערעסירען.

גרויסע געלד-שטראפען

פאר גנב'ענען עלעקטרישען שטראם

(נ) אין פרודענס-גערוכט אין אוצט ווידער פארגעקומען א פראצעס פון שכנים געגען א לאקאטאר, וועלכער האט גע'נב'עט עלעקטרישען שטראם בי זיינע שכנים.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין געזעסען א געוויסער בלאנקער פון גא־וואק'ס גאס. ער האט זיך מודה געווען אין זיינע מאלערען בי דעם מעלא־גיזם, וואס האט אזהם אין זיינע שכנים בערינס מיט א געוויסען קהאנטום לוכט. דאס גערוכט האט אזהם פער'משפט צו בעצאהלען 2000 זל. געלד-שטראף, אדער 4 חדשים ארעסט. דאס געלד דארף ער געבען זיינע שכנים, אויף וועל־מענס שארען ער האט גע'נב'עט שטראם.

אויך א געוויסע זאפיא וולקאווסקא, וועלכע האט אזהם מיטגעהאלפען גנב'ע־נען עלעקטרישען שטראם אין פער'משפט בעצאהלען 1100 זל געלד-שטראף אדער 2 חדשים ארעסט. אויך דעם סכום דארף זי געבען די בע'עולה'טע שכנים.

א 19-יעהריגע מענשליכע חיה-רעה

צי קאן א מענש אין זיך זיין אזוי שלעכט, אדער צי איז די ערציהונג און ירושה שולדיג?

(א מריך פון הייען) — פון ש. פיסער

דער פאטער איז שוין אלט, א גוטס־איג דאגגערירטער אריינען. א שכור איז ער תמיד געווען און הרג'ענען א אנגשען האט בי איהם מסתמא קיין מאל קיין ראלע נישט געשפילט. אונזער'ן קיי זער מראנץ יאזעף איז ער געווען א גרעניץ-זשאנדארם אין בעסגיע-הערצע־נאווינא, צווישען טערקען, אלבאנעזער אויס'ן באלקאן, ער דערצעהלט איצט אין געריכט, אז ער מלבנע אלס קוזער־ליכער ארדנונגס-העכטער ארטגיסען אין זיך א שאן כאשש א ליטער שקאוויע, חוץ ביער און ווין. אינדערהיים מלבנ ער פרינקען ווין פונ'ם מעפעל, דאס הייסט האט אויך געפרונקען אויף וואס די וועלט שטעהט. קיין מערבעכען האט מען מוגרעשטוענען פון זיי נישט צו דערצעהלען. זיי האבען אויף זייער קינד רחמנות, זיי וואלטען עס גאהאלט ראשטוען. א ביטער קינד. זעהר, זעהר א גרויסער מערבעכער, אבער אפשר איז ער נישט איינגענצען צו בעשולדי־גען. ער איז שוין בי דער געפורט גע־ווען א שווער קינד. דריי טאג איז מען מיט איהם צו קינד געגאנגען. דאן האט דער דאקטער גליקליך גערעטעט די געווינערין מיט'ן קינד איז שיער נישט צוקוטשט געווארען בי ארויסלעזען איהם מיט דער אפצוזאגג. שפעטער אמאל, ווען דאס קינד איז אלט געווען זעקס יעהר. איז ער אראפגעטאלען פון א פענסטער. הי די עלטערן זענען איהם דאס פריש געשאדט צום קאפ. און פערט. אז איהר הילף וויסען איז ער געווען א גוטער תלמיד אין שול אין הלכות דרך-ארץ איז ער זעגאר גע־ווען אויסגעצייכענט. ער אלען בעצי־איג געווען מיט דער קערקער-מייסטער ריין, לויטט אונזער איהר פיער-יעהריג קינד און פרובט איהם אויפקריצען פון דער אומגליקליכער מוטער. מאכט ער דעם קינד די זאך מיט דער הצא און קיפט ווידער אין קיך ארין, טרעפט ער א קינד פון זיבען הייכען, א הויזענדיג קינד. צו וואס טויג אזוינס אויף דער וועלט? דערשלאגט ער דאס קינד אויך מיט דער הצא. דאן קעהרט ער זיך אום זיך ווידערזעהן מיט'ן קערקער-מייסטער. יענער זשופעט נאך. ווייל ער איהם מא־כען דעם סוף, אבער יענער האט פערט גליק און בלוטבע לעבען. דאס געלד געהאלפן זיך די בעסטע מיט. אביסעלע זעצט ער זיך נאך אפרוהען, ווייל ער האט נאך בעגוג צו טון. פעסט ער עפעס איבער, וואס ער געפינט אין קיך בי זעגע בעלי-בתים און לאזט זיך געהן. אויס'ן וועג אויסער דער שטאט טרעפט ער געהן א אזעלך-יעהריג מיידעלע, כאפט ער דאס און מאכט עס אומגליק־ליך. ער נאכטיגט איבער אין א ששעד־טעל און לאזט זיך ווייטער געהן. אוראי טרעפט זיך איהם ווידער א מיידעל, שרעט זי געוואלד, וועזט ער איהר א מעסער, שרעט זי נאך העכער, שעכט ער זי ביז אין דער מיילץ ארין: בעט זי זיך, איהר מאמע איז שוין-קראנק, זי דארף גהען זי ראשען: הייסט גישט. ער מאכט אויך דאס מיידעל א אל, ער אנטלויפט איבער דער גרעניץ אין דער משכנא-סלאוואקיע. אבער ער ווערט אויסגעליפערט אין ג'ר'משפט.

ג. וואס איז צו טון מיט אזא מין חיה? די פסיכיאטרען געפינען איהם פאר גייסטיג געזונד. ער איז אמת גייס־טיג מינדערוואערטיג. ער האט נישט קיין בעהערשונגס-ווילען. ער וויסט נישט קיין גרעניצען פאר'ן יצר-הרע. עס מוז בי איהם זיין, קיים ווייל ער עפעס. אזעלכע מינים יונגלעך זענען נישט אומ־בעקאנט אין מאנכען הויז פון אלע מער־טען מענשען. עס האנדעלט זיך נאר אין דאס, אי וועט אזעלכער געהט מיט זיי־נע האנדלונגען. אבער עס האנדעלט זיך אויך, וואוהין וועט דאס מזל פיהרט אזעלכען צו זיינע מעגליכע האנדלונגען, אפשר, אז אייגער איז אין א בעסער הויז, בי פערמעגליכערע, אבער בי בעטערע עלטערען, דערפיהרט דאס איהם נישט אזוי וועט.

אזעלכע קינדער בילדען א שווער פר־ציהונגס-פראבלעם. מ'דארף דא גאך דערמאנען, אז די עלטערן האבען טו־ראד'ן געהאט פער דער הארונג. דער פונקט איז אויך בעסרעכט געווארען אין געריכט, הגם עס איז וועט נישט קיין זעלטענהייט, אז עלטערן, בפרט אר־מע, האבען קינדער פאר זייער חתונה (מיט נישט-יודען). די עמאנסיפיצ מיט־נוגג איז דאס יונגעל אין געריכט נישט געווען גינסטיג. דער חבון אויף דער גאס האט אויף איהם אלע מאל צוגע־שריען: הענגט איהם אויף, הגם אין עסטרייך איז נישט מארהאן קיין שוים־שטראף. קיין לעבענסלענגליכע תפיסה האט מען איהם אויך נישט געקענט גע־בען, חוץ ער איז צו יונג. 20 יאהר, דאס אלכסב-מעגליכע האט מען איהם טאקע געגעבען.

אקעגען אז דער גמנצען יעהריגער גריכט שטעלט זיך אנ'אנדער בילד פון א יונגעל, אנ'אפצאהן יעהריגען, אי־בער וועלכען עס איז נישט לאנג אין דיען געווען א פראצעס אויף א עגש־גענענגזעצטען אופן.

דאס האט זיך געדאנדעלט אין א יונ־געל, וועלכען די מוטער האט געהאט פון אנ'איבערמאל אין וואלד. זי האט דאס קינד מינד געהאט און נישט גוט בעהאנדעלט. אפשר האט ער זיך טאקע אזוי מיל פערדיגט. דעם מאטער האבען זיי בא זיך קומענאל נישט געהאט. די מוטער האט התונה געהאט מיט אנ'אנ־דערען און מיט איהם געלעבט פון געהאט קינדער. דער בחור אבער האט נישט געווארלט לערנען און נישט ארבעי־טען. ער האט נאר געהוליעט, אויסגע־בראכט געלד און אז ער האט נישט געהאט, האט ער גע'נב'עט וואו ער האט געקאנט.

צום סוף האט ער איין מאל פערלאנגט בי די עלטערען (שעיך-מאטער) געלד אויף צו נעהן זומאג א ביסעל לעבען. מ'האט איהם נישט געהאט צו געבען און נישט געוואלט איהם געבען צופיל. האט ער גנקראגען א חק צו דער מוטער און זי שיער נישט אומגעבראכט. אזוי האט ער שוין יא געקראגען די געוואוגשטע סומע. דער שטיף-מאטער אבער האט איהם, אנקומענדיג, געכאפט און איהם ארטגעגעבארט אין א מיסטערער שטוב ארבען. בשותפות מיט אנ'אייגען קינד, ד. ה. מיט א שעיך-ברודער פון דער יונגעל, האט ער דאס יונגעל אומגע־בראכט. דאס חטוס, דער מאטער האט זיך דאן געמאכט כלא ידיו. ער האט איהם נישט אלען געמאכט די זאך. נאר מיט'ן שעיך-ברודער'ל האט ער אפגע־שמועסט, אז יענער זאל אויף איהם אריבערווארפען א שטריק און דער מא־טער האט נאר געטרעפען דאס שטריק.

געהיים אזוי מיאוסע מערדער! אמת גריכט איז אבער אויסגעוויקעלט געווע־רען א ערגיש בילד פון ליידען, וואס מ'האט געהאט אויסצושטעהן פון דאס מ'קען זאגען, אומגליקליכען יונגעל. ער פלעגט זיי טרעאריזירען. זיי האבען שטענדיג געהאט צו ציטערען פאר'ן לע־בען. די מוטער האט ער געוואלט דער־הרג'ענען. אזוי האבען זיי זיך אומגעל־בראכט. אזוי יא געקראגען די געוואונ

די „מוטער שרה" אין באַלוט
שרייט געוואַלד, אַ פייער ברענט!
אַ טשעכאָוו „מעשהלע טים אַ מוטר השכל".

(ג) אויף זעקס זעקס, און די זעקס דונער נוטערען, און בכעט ישראל מאַך אַיינלוך, אסיר אויף אַ חתונה.

וואָס די מעשה אַז? די חתונה־לקחים אַז, חלילה, נושט צולוב דעם נוטען הויטאָר, און וועלען עס געפונען זיך די דאָרטיגע אינוואוינער. די באַבע אַז זיך נאָר נושט רייך געוואָרען.

די מעשה אַז, וואָס די חתונה־לקחים אַז אַ טרויערנע. און אובער'חזר'ס זיך טאָג־טעגליך, טיילמאָל אויך עטליכע מאָל אין טאָג.

אויך געלטען אַז אַרויס אַ יודנע מיט אַ צופלאַשעט שנאפּס פון אַנדער פון יענע הויזער, און לויפענדיג אַ דער־אַלמערעטע אובער דער נאָס חאָס אַ נעשריגען:

— געוואַלד, מענשען! עס ברענט, אַ מעטער ברענט אין מיין האַרץ...

די דורכגעהער שטעלען זיך אָפּ, אָבער זיי רעכט זיך אַרויס און לויפט וויטער מיט אַ וואַהנזינניגע: „עס ברענט", „געוואַלד", אָנער וואו עס ברענט, חתונה מען נושט.

און פאַקטיש ברענט נושט און ערגוט. עס איז די נעשטלטע פון אַ פאַמיליאַ־אַרעסטיריי, וועלכע בעשעפטיגט שוין די מחותנים פון די באַלוטער אינוואוינער זעט איינגיג וואָלען.

די יודינע, וואָס געוואַלדעטיגט, אַז „עס ברענט", חתונה שרת. זי חאָט צוט זוחן, וואָס זענען אַרענטלוכע בעל־מלאכות. נושט סעהר, אונגער פון די זוחן חאָט זיך אויסגעקלויבען אַ פלת, מיט וועלכער ער געחט שוין אַרום צוויי יאָהר. אויצט קלויבט ער זיך שוין חתונה צו האָבען מיט אַנדער. דער מוטער געפעלט דעם מוידעל'ס יחוס, אַנדער לעמיטשקעט — נאָר פונדעסטוועגען קאָן זי נושט דערלאָזען צו דער חתונה. די סיבה אַז, וואָס די כלה חתמת שרת אַז זי, דעם חתנ'ס מוטער חתמת שרת, און פאַר דער יורנע בעדעוט דאָס, זי די כלה נעמט צו אַנדער נאָמען — אַנדער לעבען. אויב שלמת זאָל חתונה האָבען מיט שרה'ן, וועט די מוטער שרת, נושט געדאַרפט זאָל עס זיין, אויסגעהן.

דערפאַר אַראַנשירט די מוטער שרה יערען טאָג אַ סעשקעטאַקל מיט אַנדער זוחן, אַנדער שונא.

דער יונגערמאַן זיל, וואָס אַ'אמת, זיי גערן שוין אָפּמשעפען פון דעם מוי־דעל, דער מוטער צוליב, קומט אָבער די כלה שרת און אַפּעלירט צו דעם חתנ'ס נעזוחנען, אַז זי קאָן נושט פאָר־שעהמט ווערען. און זי חאָט אַנדערע נע־שטעלט אַ'אולטיאַטום, אויב ער וועט מיט אַנדער נושט חתונה האָבען, וועט זי אָנעהן זעלבסטמאָרד.

קורץ, דער יונגערמאַן און נעטרוגען געוואָרען און אַמבוליץ אַרען און טוט. זי ער זאָגט, חתונה האָבען מיט דער כלה שרת צו לחכעים דער מוטער שרת.

און מחאי מעמא „ברענט עס" אַזוי יערען טאָג אויף נעקרעשער נאָס בעי דער מוטער שרת, וועלכע יאָגט נאָך דעם זוחן, וועלכע זי וואָלט „מאַכען פאַר אַ פאַליקע"...

אַ מייער מיטעל צו וואַשען דעם מאָפּ.

פיל מוטלען צו וואַשען דעם קאָפּ זע־נען אָפּט שערלוך פאַר די האָר. אַ נוט און אויסגעברוכט מיטעל און „סולוור־קרון־שאַמפּאָן". בעים וואַשען מיט דעם דאָזיגען מיטעל ווערען די האָר אַזוי זעד און דער קאָפּ ווערט דערמיט גלעט־צטונג געפלעגט.

אַ פערד אַריינגעפאַלען אין אַ טיפע גרוב.

(§) אין הויז שעלאָנ 9 געפונט זיך דער מוסט־קאַסטען און דער ערד. נעל־מען בעת דער וואָגען פון אַ געוויסען אברהם ביאַלאַשונסקי און אַריינגעפאַלען דען אין הויף, און דאָס פערד אַריינגע־פאַלען אין דער עפנונג פון מוסט־קאַס־טען און אַלע בעמיהונגען עס אַרויסצו־ראַטעווען זענען געווען אומזוסט. ערשט די פעערלעשער האָבען דאָס פערד בע־וויזען אַרויסצוראַטעווען. פאַלוצט האָט געגען הויז־ווירט צוגעגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל.

פאַר חושד זיין איז אַ גנבה
אַ חודש אַרעסט
אינטערעסאַנט אַ פּראָצעס וועגען רכילות.

(נ) דעם 15. אַפּרעל 1927 האָט מען אַ געוויסען לאָדזער סוחר, ה' ק. פון נאָ־וואַמיעיסקע נאָס אַרעסטירט אַנ'נעב'עט 1000 דאָלאַר. מיט אַ „צובלוטונגען" קאָפּ און דער בע'עול'מער אַרעסט און פאַלוצט־קאָמיסאַריאַט, כדי מודיע צו זיין וועגען דער גנבה. און קאָמיסאַריאַט האָט מען דעם ה' ק. אויסגעהערט און צוגעגעבן שטעלט וועגען זיינע ערקלערונגען אַ פּראָטאָקאָל. דערבי האָט ה' ק. נעגעבען אַנצוהערענוש, אַז אין דער גנבה אַז ער חושד זיינע אַ בעקאַנטען, אַ געוויסען ב. פון זאַוואַדזקע נאָס.

דער פּראָטאָקאָל אַז אובערגעשיקט געוואָרען און אויסלאַרשונגס־אַמט, וואָ לער האָט אונטערגענומען אַנ'אויסלאַר־שונג פעסטצושטעלען ווער עס אַז נע־וועזען דער אומגעבעטענער בעלן פון די 1000 דאָלאַר.

און דעזולטאַט פון דער נטער אויס־לאַרשונג אַז ה' ק. אַז דער בעגלמטונג פון אַ פאַלוצוי־פונקציאָנער, אַזעק אַז ה' ב. אַז דער וואוינונג פערלאַנגערונג, אַז ער זאָל אויהם צורוקגעבען די שנע־נגב'עט 1000 דאָלאַר. ה' ב. האָט פון נאַרנוש געוואוסט. ער האָט נושט גע־גלויבט, אַז זיין ידיד זאָל זער פּלוצלונג צו אויהם צושטעפען פאַר אַזוינס, אַז— ער האָט געגוטען זורלען ק.'ן פאַר דער דרייסטקייט. אָבער עס האָט נאַרנוש געהאָלפען. חושד געווען אַז חושד טע־ווען, אַז ה' ב. אַז אַפּגעפוהרט געוואָ־רען אַז הר נדיא אַרען. ער אַז געוע־סען אַ געוויסען אַנבער דער נאָס חאָס אַ נעשריגען:

— געוואַלד, מענשען! עס ברענט, אַ מעטער ברענט אין מיין האַרץ...

די דורכגעהער שטעלען זיך אָפּ, אָבער זיי רעכט זיך אַרויס און לויפט וויטער מיט אַ וואַהנזינניגע: „עס ברענט", „גע־וואַלד", אָנער וואו עס ברענט, חתונה מען נושט.

און פאַקטיש ברענט נושט און ערגוט. עס איז די נעשטלטע פון אַ פאַמיליאַ־פּראָצעדיר, וועלכע בעשעפטיגט שוין די מחותנים פון די באַלוטער אינוואוינער זעט איינגיג וואָלען.

די יודינע, וואָס געוואַלדעטיגט, אַז

אַ אייגענעם בנין פאַר קאַנאַליזאַציע אָפּטיילונג.

(§) די אָפּטיילונג פאַר בוי פון קאַנאַ־ליזאַציע און וואַסער־לייטונג אַז צוגע־מרעטען צו בויען אַנ'אַזוינעם בנין אויף גאַרוטאָוויטש נאָס 65. דער בלי וועט פערטיג ווערען אַז אַ יאָהר אַרום און דאַן וועלען דאָרט אובערגעפּראָבען וועו־רען אַלע ביוראָס פון דער אָפּטיילונג.

נאַכוועהענישען פון די בלוטיגע פּאָגראָם־יאָהרען

דער פאַטער דערהרגעט, די שוועסטער געשמאַרבעט פון צער, די ברידער צעשפּרייט אינער שבעה ימים אַז אַלץ זוכען ווי די פערמאַלנע מוטער.

(ג) דער לאָדזער ראַבינאַט האָט נע־מען דערהאַלטען פון משקלאַ־סלאַוואַ־קיען אַ האַרצרייסענדען ברוף פון אַ נע־ווסען דור גרונשפּונגעל, וועלכער זאָלט אין לאָדז זיין מוטער רבקה־שרה.

בעי דער געלעגענהייט דערצעהלט זיך גרונשפּונגעל מורא'דיגע פרטים וועגען דעם לעבען פון זיין פאַמיליע.

פיל יאָהרען האָט די פאַמיליע גרונ־שפּונגעל געוואוינט און פאַלמעוואַ, רוס־לאַנד. די געשעפטען זענען געגאַנגען נושט שלעכט, בוז צו דער מלחמה. וועגען עס אַז אויסגעברעכען די רעוואָליוציע, אַז דער פאָטער, חיים, געפאַלען דער ערשטער קרבן. די ווייס־גוואַרדייטער האָ־בען, פערלאַנגענדיג די שטאָט, אויהם גע־וואָלט מומנעמען מיט זיך, ער האָט זיך אָבער נושט געוואָלט אָפּרעטען פון זיין פאַמיליע. ער האָט געוווינט פון מע־מוגע פרעהרען מען זאָל אויהם אונבע־לאָזען בעי הויז און קונדער, בעי זיין פערענען. די ווייסע גוואַרדאָוויצעס האָ־בען צו אויהם געשריען: „פון מור וועלען דיך ראַפּעוועען, און גערכטע נושט מיט אַזוי, בוסטו אַ פערראַטער" — און די גלוגאַנעס האָבען דעם יונגען פון 53 יאָהר דערשאָסען, דערנאָך אויהם מיאוס צושנוטען און דעם קערפּער פערוויסע־וואַרפען אויפ'ן גאַס. „מיט דעם בלומ־ען קרבן האָט זיך אָנגעהויבען די בלוט־באַד און אונזערע פאַטער" — דער־צעהלט זיך און דעם ברוף. בעי דעם שו־דערלוכען עקס זענען געשטאַנען אַלע, די מומער, די ברודער און די אַנגעזעהענע שוועסטער. צום אַוועקנעהמען פון די רוצ־חים האָבען זיי געצוואונגען אַוועקצוגע־בען דאָס גאַנצע געלד און שמוק. עס האָט זיך געגעבען אַן שרייען — מולאָ־מוזי נאַספּאָרען ראַוון — ווערט ווי־מער דערצעהלט און דעם ברוף פון גרט שפּונגען — די פערצווייפלונגס־סצענעס דאָס רעסען זיך די האָר, דאָס צושלע־גען זיך דעם קאָפּ אַן קאַנט פון מוט, דאָס פערד'דונע לעבען און פוס־שרעק האָט אונז אַלעמען משוגע. סור האָבען דרשים־לאַנג געלעבט און פּחנלוכער טראַנקהייט, מען מומער אַז בעגאַלען געוואָרען פון אַ שוואַרער מרה־שחורה, די שוועסטער אַז אונגלען אויסגעגאַנגען און די ברודער זענען זיך פונגערעגעפאָרען און די רעוואָליוציע־גערעל „אַמריעלען" פון די אַרומגע שטעט פון רוסלאַנד.

אונזער הויז אַז געווען אַ פאַלעט, דאָרגעי דאַוון, און דער פאַלעט אַז אונגעזונקען געוואָרען. סור זענען צו־שטיבע געוואָרען אונער אַלע מיילען מעלט. אויך פון אויף געלעגען פון דאָס פאַטער און זיך ערגיך אויסגעזוכט אַנ־אַפּראַה און פשעלע־פלאַטאַיען. מיך פלעגט דער אומרוה פאַר דאָס גורל פון מען פאַמיליע. אויך וויסט נושט, וואָס מיין מוטער אַז געווען אַן אַלטע־שרעק חאָט אונז אַלעמען משוגע. סור האָבען דרשים־לאַנג געלעבט אַן

אונזער מענדעלי = פרעמיע

צוליב דער גרויסער נאָכפראַגע אויף אונזער מענדעלי פרעמיע, האָבן מיר אַרמאַנירט עקזעמפּלאַרן און מיר האָבן גענומען אין מצרלאַנ פּערגרעסערן אונזער באַשטעלונג. מיר האָבן ווידער ערהאַלטן אַ פּרישן מראַנספּורט פון די מענדעלי-ביכער און אַלע אונזערע אָבאָנענטן און לעזער, האָבן האָבן ביי-איצט די פרעמיע נאָך נישט באַקומען צוליב דער דאָזיקער סבה. קענען זי איצט קריגן אויף די פריהערדיגע באַדינגונגען.

דער פערלאַג
„לאדזער טאגעבלאט"

ווען איהר געהט אריבער די גאַס,

זיסט מיט אַפענע אויגען! איהר סענט בלייבען אַנ'אייביגער מאַלימע, אדער גאָר געפינען דעם טויט. הוט זיך, טען זאָל איהר נישט איבערפאהרען.

10-יעהריגען יובילעאום

פון צענטראַלען סוחרים- און פאַבריקאַנטען-פערבאַנד אויף לאדזער וואיעוואָדוטווא (פעטריקאָווער 10), פרשטעה אין קורצען אַ אילוסטרירטער

יובילעאום-אלמאנאך

(פראַכט-אויסגאַבע)

אונטער דער רעדאַקציע פון י. אבערזשאַנסק און ד"ר. פ. אַרבאַך.

אין דעם אַלמאַנאך געהט אַרען אַ געשיכטליכער איבערבליק פון די 10 יאָהר פעטיגקייט, אויך פאָטאָגראַפיעס און אויטאָביאָגראַפיעס פון די ערשטע גרינדער, פערוואַלטונגס-מיטגלידער פון די 10 יאָהר, מיטגלידער פון די שידוך-בעריכס און שטאַטונגס-קאָמיסיעס, אויך כון די מיטגלידער. האָט האָבן פאַרדינסטן פאַר'ן צענטראַלען סוחרים-פעראַין.

אינטערעסאַנטע ערשטלע דיר. אַרבאַך אין די ביורע-שעה'ן.

פאַרלאַג מעטרא מוזיק קא. ניו-יארק

נאָר האָט דערשינען

לידער מיט נאָטל

מוזיק-מ. געלבערט

1. שטונערנע פאַלצן — י. ל. פרץ
2. אין קבר
3. שגונעלע — מאַני לייב
4. צום פרעסט — ה. נ. ביאַליק
5. אַלמן — ה. ראָזנבלאַט
6. אַ ליב דער אַרבעט — ק. הייזלער
7. אין אַ אַרים שטיבעלע — פ. קאַרמאַן

פרעז פון יעדן נומער 1.80 גילדן

8. בין איך מיר אַ שנוידערל (פאַלקס-ליד)
9. מיר שפּירן — ש. וואַלמאַן

פרעז פון יעדן נומער 1.20 גילדן

ביבליאָטעקן—ראַבאַט

מיכל געלבערט
צען לידער

נאָטן מיט ווערטער

פּאָר

מען נישט —	י. ל. פרץ
איך ליב די אַרבעט —	ש. מאַשער
חבר האָט עס —	איציק מאַנגער

פּאָר

דען יונגלע —	מאַני לייב
זי —	א. רעזנזון
מי נאָכט —	א. דאַמבין
דער שנידער —	ש. אַנ-סקי
מאַר אַ רעגן —	א. לוצקי
זיבען אַדלערס —	א. גיסנזון
מאַמעניו מענץ —	יחואש

פרעז 8.80 גילדן

ביבליאָטעקן—ראַבאַט

פאַרקויף:

אין אויסהאַנדלונג: ג. פערלינסקי, לעדזש, אַלטשטאָט 12, רעכטע עקע. 2. שט. און אין ה. זאַנגעבערג, זגערזשער 19.

ריינינגען פאַלירען און ניקלען

פערשידענע מעטאַלן, מעטאַל-ציהען צו לאָמען און אַנד. נעגענשטענדע

ניי-ערפינדונגען אַנשטאַלט

„Galwanikiel"

wł. St. Kunkel i R. Groschang

לאדז, פוסטאַ 7.

זאָרגפעלדיגע אויפפאַרעיגונג צו בילליגע פרייזען. אויסאַרבייטונג פון פערשידענע ניקלענע ראָמען צו שאַצען און שפּיגלען. אייגריכטונג צו ניקלען רוירען 4 מעטער לאַנג.

מעכאַנישע שלאָסערי און שווייסערי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11/13

אָנגעהויבן פון פערשידענע מאַשינען-רעפּאַראַטורען און אויטאָגענישע שווייסונגען. בעפּ.: צום סעזאָן פערשיג איך אויס מוריר- און לוטערי-מאַשינען א.ד.גל.

שנעל און בילינ!

שנעל און בילינ!

דענען אַלע אמנעסטיע-עניינים

אינגאַרטירט און שרעגט דעם ביורא „אַרגוס", זאַכאַדניאַ 36.

„הילה"

צענטראַל-אָרגאַן פון נמילות חסדים - מאַסעס אין פוילען ערשיינט יעדען חודש.

לייטונג: אויפער-קאָמיטעט. רעדאַקטאָר: פ. ה מ ל.

קרשינען דער מאַי-נומער מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

1. צוריק צום פריהערדיגען... פ. ה.
2. אָנגען דער פעהיגונג פון גמילות חסדים-קאַסעס אין פוילען. געשריבן מיט'ן מינצגן-דירעקטאָר פון דזשאָינט ה.—דוד שווייצער.
3. בעטרעקונגען — — — — — — — Wuel.
4. נעסט פון שעריקע — — — — — י. ה. זענגערסקי
5. אַ הענדונג צום „דזשאָינט" — — — — ש. דיגער.
6. צו דער הירשבערגער לאַגע אין פוילען — י. בען.
7. קאָמונאַלע אינסטיטוציעס און סאָציאַלע הילף — י. קאַמין.
8. אַ טאָר הערטער צו די יודישע רעשטענער אין פוילען.—F.

פרעמ פרימונג. פוטרעגצען פון מאַגיסטראַטען. מעמ גמילות-חסדים-קאַסעס. פון דער פראָמינע. אַנדערע ידיעות.

די „הילף" שעהט אויף דער חוך לעזבת די אינטערעסע פון אַלע גמילות-חסדים-קאַסעס אין פוילען.

די „הילף" פיהרט אַ קאַמפּאַניע אין דער ריכטונג צו פאַרקייטערן די עקזיסטענץ פון אַלע גמילות-חסדים-קאַסעס און צו בעקומען אַרטיגע און מליוכה-סובוענצען און קרעדיטען פאַר זיי.

די „הילף" שטיצלט אַם די עקאָנאָמישע לאַגע פון יודען אין פוילען.

בעי יעדען יודישען געזעלשאַפטליכען עוער, בעי יעדען יודישען ראַשמאַן, אין יעדער יודישער אינסטיטוציע דאַרף זיך נעמען דער זשורנאַל „הילף".

אַבאָנאַמענטס-פּרייז—6 זל. אַ האַלב יאָהר; אייגצעל-נומער—1 זל.

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:

Redakja „HILF", Warszawa, Leszno 42, tel. 416-97
Konto czekowe: P.K.O. 15,42

הויזער-פערוואַלטונגען

מיט גלעכטשיגער ערלערונג פון שטייער-זאַכען איבערנעמען גוט פּראַקטישער פערוואַלטער, בעסטע רעפערענצען.

Ch. Regenwetter

Häuserverwaltungen & Bücherrevisionen
Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 47.
Telefon: Dönkoff 4337.

לעזט און אַבאָנירט
— דאָס —
לאדזער טאגעבלאט

8-kl. Gimnazjum Żeńskie

Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej

ul. Południowa 18, telef. 68-82

נייע שילערינס ווערען אָנגענומען מעגליך פון 10 ביז 12 מריא און פון 5 ביז 7 אָה.

די עסזאַמענס הויבען זיך אָן דעם 4-טען סעפּטעמבער.

בעם נימנאַזיום געפינט זיך אַ **קינדער-הייס** Montessori פון פרעב.

דער גאַנצער שול-לאַקאַל איז פריש רעמאָנטירט.

אין דער 7-קל. שולע פון
ש. זיעלאַנקאַ

וואַסאַדניאַ 68/70

ווערען אָנגענומען שילער פון 6 יאָהר אָן און ווערען פאָרגעבערייטע אין אַלע חיגע מיטעל-שולען. אַ ספּעציעל געהיכע ווערט געלייגט אויף דער מעטראָדישער שפּראַך און אויף אַלע יודישע לעמודים. די לעמודים הויבען זיך אָן וואָנטאָג ד. 2/9. בעמ.: ס'איז ערלאַנגט געוואָרען אַ 4-טע קלאַס.

Do odstąpienia mieszkanie

dwa pokoje z kuchnią z wygodami w centrum miasta. Ofert. pod Sub. „M" 660

זאָל תתהלל ביום מחר!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אַם אויף מאָרגען

נאָר אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען מאָנדאַטע מאַכען זאָלסטו גלעך קומען צו לוסקן אין ביורע

17 פיעטריקאָווער 17
52 זאַכאָדניע 52

האָט ס'הערט ערלעדיגט און באַזיצענהאַפט געשריבען לויט'ן אופשטאַנד אַלערלעם ביכעם, קלאַזולעס, זאַבאַזיפּעשענעס אויף אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס, ציוילנע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדהאַלאַציעס, רעקורסען הערען דירה אין אורזשאַנד-ראַזיטאַטשי, הענען פעסטער אין עקזעקוציע-רוטאַנדו און אַלע פּאָליצי-בעצירקען, אַקטען אינטערבעזיריס, צקטען דאַ-רעהיזנעס, קערנע סטראַוועס, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שוחאות-אַקטען. מיט אַכטונג

י. מאַנעלאַ רעכט-קאָנסולענט

גאַנץ לאדז מוז וויסען!

אין מעדליוך פון ד' סיון קען יעדער האָבן עלעכטריש בעלויכטונג

אויז שטוב אויף ראַטעס

אויסנוצאַהלען וועכענטליך פון 8 זל. אַן נעם אויך אַן מעטערען צו רעפּעריירען, אָנפער פּרעמיען ליטשניקעס אויף אַנראַנישנגיעס, מרץ מעקאַלען פון דער עלעקטריזיטעט אַלעס ערלע דינס מיגליך און רעיכל נאָר די קאָנצעסיע-גידטע פירמע האָט אין פּערמאַנענטאַרפליך פאַר דער לאדזער עלעקטריזיטעט

ס. לעוויו, לאדז קאָנסטאַנטינער 58

אַרטאַנ-גאַרעלע. סעסיע פון 8 פריה ביז 11 אָה. אָפּ.: שפּרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאַכט. עלעקטריש לעמפּען און גאַז-שטעקעס מיט אַלץ מיליגער פון פרעמ-קוראַנט. מאַטעריאַלען מע-פּיסען אַ שטאַטיגלען ראַבאַט מיט גוטע קאָנדיציעס

געגען בעלויכטונג

אַ פעסעל מיט דרוק-זאַכען (גאַרן-עטי-קעטען) איז מערלוירען געוואָרען. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אָבצו-געבען נאָוואָמיעסקע 17 צו ראַזענאַוויטש דרוקערס.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פאַריזער מאָדע און די עלעגאַנטסטע היטע אינער-אַרבייט איך אויף בעגליך נאָ. געדענקט די אַדרעס:

23 זאַוואַרזקאַ 23

אין הויף. 2-טען אינגאַנג, לינקע פאַרטער.

אַרזעהען מיט די שעהנסטע פאַרבען פון דער עצטער נעהעט און אַ שעהנער אויסוואָל פון פערשידענע פאַרשיגע היטען אויף לאַגער.

„TOLA"

טליתים-פאַבריק

אויסאַרבעטונג פון האַלענע, האַלב-האַלענע זאַרגע נע טליתים כאַ' טערקישע, יעראַזלעמער און קאַ לאַפּעיער, הי אויך טליתים-קטנים הערט און דע-שטל, מיט אויספאַרבונגען, אויך נאַרטלען. שפּאַנעס אין איצית צו בעקומען בילינער מי איבערל בי

א. ה. ציטרינאָווסקי

סאַמיעגנע 1, אין 2. טויער, פאַרטער.

בעמ.: ס'הערן אויך אַנגענומען אַלע טליתים צו הענען

ליו-ביבליאָטעק

א. ג. א. אייזענשלאַס

פאַלדניאַווע 11, לינקע עטיצע 3 שטאָק.

די ביבליאָטעק איז טעגיג פאָנאָנ און מיטוואָך פון 6—10 אָבענד און שבת פון 10—1 מיטאָג און פון 4—10 אָבענד. אַנגעשריבען קען מען זיך יעדען טאָג פון 6—10 אָבענד.

אויפפאַדערונג.

איז די פירמע כאַרדאָס און דאַנער פיזיקאַליש 44 אַ האָס נישט געליפערט דעם סכום פחורת אין בעשטימטען צייט. אין שייכות דערמיט פאָדער איך אויף די דערפאָנגען פירמע מיר צו רעטורנירען די 400 זלאָטי דעקונג ביז פרעטאָג ד. 31 ד. ח. אין נעגאַנטאַל וועל איך נישט זען פאַרשטאַרעליך פאַר די וויטערדיגע פאָלגען.

איסר שטראַפּ

ז ש ע ש אָ ו (רעשא).

א בלאַנקאָ אויף 500 זלאָטים

איז פערלוירען געוואָרען אינפאָרגעריבען דורך ל. האַנדעלסמאַן. דער וועקסעל הערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. דער פינדער הערט געבעטען אָבצוגעבען צו דער פירמע

אַבראַמאָוויטש און סעגדער, נאָוואָמיעסקע 22.

אַלע בעהערדיגישען זענען פאַרגענומען געוואָרען.

אַ אונגאַרישער טעקסמיל-בלייכעריי און אָפּרעטור-מייסטער
זוכט אַ פּאָסטען

בעגאַנטערשיג בעסעמפּיגט זיט דעם יאָהר 1906, רעדט אונגאַריש און דייטש. געפעליגע אָנפראַגען

Imre Kornhoffer, III, Vörösrári utca 110, obuda, Budapest,

אַ נעהעריין

אויף אַ מאַשין צו סחיעערס ווערט געזוכט.

זגערזשער 88 בי שאַביאַס.

אכטונג לעטניקעס,

חישניאַווא-גורא און סטרוזשעה

אין דער ווילע בענדעטאַוויטש נעבען פרייזער בי יאַשניק צו אָנקומען טעגליך דאָס

„לאדזער טאגעבלאט"

8-טונגו!

דאָס

לאדזער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה

אין אַלע בוטאַן-קיאָסקען פון

„רוך"
(„Ruch")

שייבען עהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

קאַליגראַף ל. בערמאַן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט גלעהרט גוט אַ יודישען בריף דעם מאָס קען ערנישט. זאַוואַרזקאַ 19 פר. 1 שט.

מלעכעס די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka), m. 10

מעל. 27-30. 1 עסן אין 2—11 אין 4—8

פאַרשטעלונגען אין אַלע לאַנדס

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין אַ מונאַט אין אַ יאָהר אין אַ מונאַט אין אַ יאָהר

אַנאָנסען-פּרייז: אין אַ מונאַט אין אַ יאָהר אין אַ מונאַט אין אַ יאָהר

Redaktor-wydawca H. Hamburski

Wydawca: H. I. M. Hamburski i ka w Łodzi, Piotrkowska 14.